

De D. FRANCESCH CARRERAS Y CANDI (*ingresó en 14 de marzo de 1898*).

LA FUNDACIÓ DE L'ACADEMIA DOS CENTS ANYS ENRERA INICIÀ LO NOU CONREU LITERARI

Posarhi nostre esguart en eix passat memorable, impressiona per les ensenyances devallants de la seva llarga gestació.

Precursora de la present Acadèmia de Bones Lletres fou la titulada *dels Desconfiats*, l'història de la qual s'ha donat a conèixer en diferents èpoques, y darrerament en aquest mateix BUTLLETÍ, per En Moliné y Brasés.* Naxia ufana al finar lo sigle XVII, desaparexent tot seguit, en lo daltabaix de la guerra de Successió y en les conseqüències literaries que de dita guerra devallaren a Barcelona.

L'any 1714 es de mala recordansa per l'expansió intel·lectual de la ciutat. Se suprimí l'Universitat barcelonina, axís com les altres benemèrites de Vich, Lleyda Tortosa y Gerona. Les rendes de totes elles s'aplicaren a la nova Universitat que's fundà a Cervera.

La de Tarragona, inaugurada en 1575, no pogué suprimir-se totalment, perquè lo seu estatut prohibia que les seues rendes poguessin traspassarse a cap altra localitat. Se la tolerà, cambiantli lo nom ab lo de *Real Estudio*, y per obtenir graus devien revalidarse a Cervera.

Aquesta greu resolució, de suprimir nostra Universitat, anà seguida d'altres disposicions y pràctiques coercitives, promulgades contra la quasi totalitat de les ensenyances literaries barcelonines.

L'edicta del capità general d'Aragó y Catalunya, datat a 8 de març de 1715, prohibia «enseñar gramática y retórica en parte alguna de esta ciudad (Barcelona), ni a puerta abierta, ni cerrada, a persona alguna, de cualquier estado, calidad y condición que sean, bajo pena de 100 libras ca-

* E. MOLINÉ Y BRASÉS, *La Academia dels Desconfiats*, en *Boletín de la R. A. de B. L. de B.*, IX, 1.

talanas en que incurrirán los maestros, padres y tutores, quedando dicha enseñanza sólo al cuidado de los padres de la Compañía de Jesús.»

L'hecatombe literaria fou general. Se suprimiren altres corporacions barcelonines de caràcter literari no didàctich, com los Colegis d'Advocats y de Procuradors. Subsistí, per una gran casualitat, lo de Notaris, lo qual desaparegué llavors de Valencia. La subsistència fou per iniciativa del català borbònich Francesch Ametller.¹ La *Memoria* presentada per aquest al Consell de Castella, demanava subsistissin los Colegis de Notaris y de Procuradors, y la *Memoria*, que, per son costat, entregà l'intendent de Catalunya Joseph Patiño, indicava solament que's restablís lo Colegi dels Procuradors. Y l'article 49 del Decret de Nova Planta manà que's mantingués lo Colegi dels Notaris, y l'article 58 disposà que proseguís lo Consulat de Mar. Tot lo demés caygué.

La guerra d'Espanya ab França, del 1719, motivà qu'a Catalunya's renovés l'estat de lluyta armada, y qu'un sol capdill, En Pere Barceló (a) Carrasclet, ab les partides de miquelets, posés a les tropes del rey en situacions apurades. En una ocasió, a Berga, hi derrotà l'exèrcit del Comte del Real (agost 1719), prenentli lo bagatge y, ab ell, una carga de moneda.²

Es aquesta una temporada sobre la qual la nostra historia està encara verge, degut a la circumstància de restar seqüestrats a tota investigació los nostres Registres reys de Cancilleria. Dits Registres, una vegada, en lo segle XIX, per equivocació, se quedaren apilotats en los arxius de les golfes de l'Audiencia Territorial de Barcelona. D'allí, no hi ha qui los puga treure y portar al Arxiu General de la Corona d'Aragó, ahont hi fan gran falta. No tenim de repetir los esforços qu'ha fet la nostra Academia per lograr reintegrar un tan preuat tresor documental a la pública investigació.

1. F. CARRERAS Y CANDI, *Los Notarios de Barcelona en el Decreto de Nueva Planta (1716)*, publicat en la revista *La Notaria*, any LXVII, n.º 14 (5 agost 1925)

2. F. CARRERAS Y CANDI, *Un austriaco y un borbónico: Carrasclet y Veciana*, publicat en *Las Noticias* del 12 y 17 d'agost de 1927.

La lluyta armada, qu'acabà a Catalunya en 1720, dexà rastre en lo caràcter general del estat polítich de Barcelona, que continuava atiat per lo gran nombre de persones, de tots los estaments socials, que residien exilats en la cort de Viena, y figuraven d'una manera activa en los exèrcits austriachs.

Pro, com totes les coses tenen en aquest món una fi, a la paralisió del moviment literari la fi li pervingué en 1729, ab la formació de l'Academia de Bones Lletres. Estimem que no està prou aquilatada l'importancia de sa aparició.

Com venia a omplir un buyt, puix la gent de lletres no podia desaparèixer de la nostra ciutat de Barcelona, l'Academia nasqué ab esplendorosa vida, tal y com havia esdevingut ab sa precursora, la dels *Desconfiats*.

No tenim per què repetir y detallar lo que tan bé relaten les nostres actes, y manifesten los extractes que'n publicà En Miret y Sans en aquest mateix BUTLLETÍ.* Començà manifestant, com «calmados en cierta manera, el recelo y zozobra que en nuestro país había dejado la Guerra de Sucesión, alguno de aquellos antiguos académicos (dels *Desconfiats*), juntamente con otros amantes del estudio, procuraron restablecer en Barcelona una asociación o cuerpo que se dedicase al noble cultivo de las letras y a la investigación histórica».

Y la primera reunió de l'Academia se tingué lo 1.^r d'abril de 1729, aplegantse a la casa de Sant Sever, domicili del prevere mossèn Segimon Comas, son primer president.

No 's posà entrebanchs, per part de les autoritats polítiques del Principat, a la naxent activitat literaria dels barcelonins. Molt al contrari, lo més alt y genuí representant del element opressor, lo capità general Marquès de Risbourg, ab lo qual se posà en relació directa la nova Academia, lo 1.^r de setembre de 1729 contestà als acadèmichs que li portaren los temes entre ells adjudicats per dissertar, manifestant «los grandes deseos que tenía de ver cómo se desempeñaban los ingenios catalanes, después de tanto tiempo que Marte tenía suffocada a Minerva». Expressiva manera

* J. MIRET Y SANS, *Dos siglos de vida académica*, publicat en *Boletín de la R. A. de B. L. de B.*, IX.

de retratar la situació de força qu'atravessava la nostra ciutat, y de la que n'era víctima tan directa l'element literari.

Aquí teniu palesament manifestat com ve assenyalat, en l'història literària de Catalunya, lo resurgiment del conreu de les lletres, oficialment prosclites de Barcelona, del qual cuydà amorosament la nostra benemèrita Acadèmia.

Aquest mateix Marquès de Risbourg, als dos anys, lo vegem assistir a una sessió pública de dita corporació (16 abril 1731), «con toda la nobleza nacional y extranjera»; y dos dies després acceptava esserne president. Acceptació, que segurament portà involucrada la condició, que consta en l'acta de dita jornada, de «que los académicos usen el idioma castellano», provant com abans tot se feya en català.

Mentrestant, a Madrid, lo rey d'Espanya havia creat, en 1714, l'*Academia Espanyola*, o per altre nom de la Llengua, que fou la primera qu'en la nostra Península tingué vida oficial, merexent lo que llavors se conceptuava honor insigne, per no ésser gayre generalisat, lo títol de *Reyal*.

Nou anys després de fundarse a Barcelona aquesta Corporació literària y històrica, se crea a Madrid la *de la Historia* (1738), y, de bones a primeres, ho fou ab tots los honors, ço es, ab aprovació del monarca y títol de *Reyal*. Altre tant esdevingué, en 1744, quan a Madrid fou fundada la *Real Academia de Nobles Artes de San Fernando*.

Donada la corrent de l'època y l'importància qu'assolí la present Acadèmia de Bones Lletres, no devia trigar a obtenir la sanció oficial y a merèixer iguals prerrogatives que les de Madrid, axís que s'atansà lo nou regnat de Ferran de Borbó (III a Aragó y VI a Castella). Datat al Buen Retiro, a 27 de janer de 1752, fou lo decret de que se li donàs títol de *Reyal*. Al ensemps, sos Estatuts y segell, foren aprovats per lo monarca.

A Barcelona's fundà en 1764 la *Conferencia de Física*, que siguió oficial en 1765, y ab nom de *Real Conferencia de Física*, de la que n'era president nat lo capità general.

L'intervenció directa del element oficial en los nous organismes científichs es de notar també en la R. Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, otorgantse la sua presidència, de 1756 al 1766, a En Ferran de Silva, duch d'Alba,

encara que residia a Madrid. A la mort d'aquest, l'Academia estudià la forma d'elegirli successor.

Y en 17 de desembre de 1766, atenent a «quanto le conviene que, el que se nombre presidente, sea literato, condecorado y con propension de facilitarle lo que tanto necesita y que la autorizaria mucho, si pudiese proporcionarse su asistencia personal; reconociendo, que todas estas circunstancias se hallan en el Excmo. Sr. Conde del Asalto», s'acordà proposar-lo en la vinent junta general. Com axís en ella hi resultà elet per unanimitat En Francisco González de Bassecourt, tinent general, comte del Asalto y governador militar y polítich de Barcelona, qui presidí, mentres pogué, totes les sessions de la Corporació.

Al anarsen a Madrid, continuà exercint la presidencia de l'Academia, y al morir, en 1793, se li cercà un successor del propi caràcter, essent nomenat president l'excelentíssim senyor Duch d'Alcudia, Joseph Godoy (1794-1808).

L'ocupació francesa de Barcelona posà un parèntesis a la vida activa de l'Academia. Més tart, canvià en sa marxa directiva, quan vingué a rependre la seva activitat literaria, en lo segle XIX.

Les grans figures barcelonines de lo qu'en aquesta ciutat ha vingut nomenantse *bones lletres*, han passat per aquest Casal, dextranhi vinculada una tradició de seny y de ciencia, que ja no borrarà qualsevulla actitud individualista que surti d'algun dels seus individus.

Dos segles de vida corporativa representa a generacions prou diferents qu'hi han laborat y a situacions ben diverses viscudes, per aquesta entitat, sense deturarse en son camí.

Una constant aspiració, al renovar-se en totes exes generacions, la fa evolucionar encara que no vulga. Li es impossible permanèixer estàtica mentres se mou la roda del temps.

Les contrarietats naturals que, en lo transcurs dels anys, ha tingut de vèncer, per assolir temps de major prosperitat, com són los qu'ara atravessèm, es la prova més palesa de que l'Academia no envelleix. Res hi volen dir malevolences o enveges de gent despitada, qu'en aquest món may poden faltar.

Es evident la consideració que la sua marxa tranquil·la, assenyada y sense ignominia, li ha merescut del món científich literari, per los serveys prestats a aquesta estimada terra nostra. D'aquí qu'al present, ab un orgull molt plausible, vinga a contemplar lo sol del seu segon centenari, ab la serena mirada del just quan contempla la grandesa del infinit, tranquil per la consciencia d'una vida virtuosa.

L'Academia ha tingut la sort de poder remarcar, en temporades atzaroses, com l'esperit corporatiu ha sabut sobreposarse a les circumstancies, esdevenint ferm, segons los fets axís ho demostren.

Lo respecte a la patria y a la llei esdevenen fonamentals per la Corporació. Aquest respecte ha de prosseguir intens y viu y ajuntant a ell una ferma activitat, no duptèm un moment de que, en lo pervindre, l'Academia lograrà, sense ulterior esforç, se la consideri dintre los termes que la justícia sol otorgar a quiscú, en son principi: «*suum cuique tribuere*».